

TAŞERONLUK VE HİZMET ALIMI HANGİ BOYUTTA?

Aydınlık Gazetesi, 19 Mart 2012

Yıldırım Koç

AKP iktidarları, kamu kurum ve kuruluşlarını satarak özelleştirmenin yanı sıra, devletin yaptığı işleri özel sektöre yaptırarak da kapsamlı bir özelleştirme uyguladılar. Bazı kamu kurum ve kuruluşları kapatılarak, özel sektöre bu olanak sağlandı. Ayrıca, taşeronluk, çeşitli biçimleriyle hizmet alımı ve fason üretim bu dönemde iyice arttı. AKP iktidarları, böylece yandaşlarına önemli miktarda kaynak aktardı; Türkiye’de tekelci burjuvazinin yeni İslamcı kanadının ilkel birikiminin yaratılmasına önemli katkılarda bulundu.

AKP iktidarları, kamunun yaptığı ve yapması gereken işleri ihale yoluyla özel sektöre yaptırmayı sistemli bir politika haline getirdi.

Kamu İhale Kurumu’nun raporlarına göre, Kurum yetki alanındaki kamu ihalelerinin toplam tutarı 2003 yılında 5,6 milyar TL idi. Bu rakam, 2004 yılında 16,1 milyar TL, 2005 yılında 30,7 milyar TL, 2006 yılında 39,0 milyar TL, 2007 yılında 66 milyar TL ve 2008 yılında da 84 milyar TL oldu. Diğer bir deyişle, kamu kesiminin Kamu İhale Kurumu yetki alanı içindeki mal ve hizmet alımları ve yapım işleri, 2003 yılından 2008 yılına kadar tam 15 katına çıktı. Kamu tasfiye edilirken, kamu alımları aracılığıyla sermayedar sınıfa büyük kaynak aktarımı sağlandı.

Yaşanan ekonomik krize bağlı olarak, Kamu İhale Kurumu yetki alanı içindeki kamu mal ve hizmet alımlarıyla yapım işleri 2009 yılında 66,2 milyar TL, 2010 yılında da 69,5 milyar TL olarak gerçekleşti.

AKP, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü’nü kaldırarak bu kuruluşun görev ve yetkilerini, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı’na (TOKİ) devretti. TOKİ’ye imar planı yapma yetkisi verildi. TOKİ, Maliye Bakanlığı ve Satıştay denetimi kapsamından çıkarıldı. TOKİ ihaleleri bu nedenle yukarıdaki ihalelerin kapsamı dışındadır.

Devletin bina inşaatında uzmanlaşmış şirketleri tasfiye edildikten sonra, TOKİ’nin 500 bine yaklaşan konut yapımı da özel sektör eliyle gerçekleştirildi. İmar rantından yararlanacak yandaş şirketlerin TOKİ aracılığı ve onayıyla belirli bölgelerde siteler kurmalarını kolaylaştıracak mevzuat değişiklikleri yapıldı. Bu yolla da yandaş şirketlerin sermaye birikimine katkı yapıldı.

2008 yılındaki 83,9 milyar TL’lik ihalenin 32,6 milyar TL’lik bölümü mal alımı, 24,3 milyar TL’lik bölümü hizmet alımı ve 27,1 milyar TL’lik bölümü de yapım işiydi. Bu miktarın 68,2 milyar TL’lik bölümü 4734 sayılı Kanun kapsamındaki ihale usulleriyle, 5,0 milyar TL’lik bölümü doğrudan temin yöntemiyle, 10,7 milyar TL’lik bölümü de istisnalar olarak gerçekleştirildi.

Kamu İhale Kurumu 2008 Yılı İstatistiklerine Göre Kamu Kesiminde İhaleli Alımlar (Bin TL)

Kurum	Mal Alımı (Milyon TL)	Hizmet Alımı (Milyon TL)	Yapım İşi (Milyon TL)	Toplam (Milyon TL)
Sağlık Bakanlığı	4.709,5	6.703,1	360,0	11.772,6
M.Eğitim Bakan.	1.023,7	2.378,2	324,9	3.726,7
KİT’ler	7.334,0	3.041,7	6.835,0	17.210,6
Belediyeler	8.480,9	6.317,1	11.434,4	26.232,4
Milli Savunma Bak.	4.152,5	497,7	252,9	4.903,2
Yüksek Öğretim Kur.	2.105,8	1.153,4	745,2	4.004,5
İl Özel İdareleri	436,6	390,4	2.009,5	2.836,6
Ulaştırma Bakanlığı	454,1	285,2	1.740,3	2.479,5
Toplam	32.569,8	24.268,9	27.076,5	83.915,3

Bölünmüş yol yapımı müteahhit ve taşeronlar eliyle gerçekleştirildi. Hükümet, bazı durumlarda, müteahhitlerin devletin makine parkından yararlanmasına da olanak sağladı. Böylece AKP yandaşı bazı kişilerin büyük gelirler elde etmelerine katkıda bulunuldu. Bazı gözlemlere göre, semt pazarlarında pazarcılık yapan bazı kişilere bölünmüş yol ihaleleri verildi, bu işi bilmeyen bu kişilere işi fiilen yapacak taşeronlar ayarlandı.